

- INFORMATION TILL DIG SOM ANVÄNDER BILDER PROFESSIONELLT - BUS - EN SERVICEORGANISATION FÖR BILDANVÄNDARE

Du som använder bilder i din verksamhet har säkert undrat över vilka regler som gäller. Får man ta en bild hur som helst från exempelvis en bok och använda till en broschyr eller till en webbplats? Kan man göra om en bild eller beskära den för att den ska passa bättre? Kostar det att använda ett konstverk i en bok eller tidskrift, och i så fall hur mycket? BUS har svaren på dina frågor!

BUS GER TILLSTÅND

Genom BUS får du tillstånd att återge bilder som du vill publicera i olika media. BUS fungerar som en länk mellan upphovsman och bildanvändare och erbjuder en smidig hantering av bildrättigheter för återgivningar i bland annat; böcker, tidskrifter, utställningskataloger, informationstrycksaker, tv, film, Internet och andra digitala medier. BUS upprättar även avtal med bildanvändare som använder mycket bilder i sin verksamhet, vilket innebär förenklad administration eftersom ett avtal innebär att man som bildanvändare inte behöver söka tillstånd för varje specifik återgivning.

BUS är ingen bildbyrå utan förmedlar tillstånd till användarna och ersättningar till den berörde upphovsmannen.

MEDLEMMAR INOM ALLA OLIKA YRKES- KATEGORIER - SÅVÄL SVENSKA SOM UTLÄNDSKA

BUS företräder cirka 7 000 svenska och 50 000 utländska upphovsmän i frågor som rör deras upphovsrätt. Medlemmarna finns inom alla olika yrkesgrupper såsom bildkonstnärer, skulptörer, illustratörer, möbelformgivare, designers, konsthandverkare och textilkonstnärer. Våra medlemmar består av både nu verksamma upphovsmän och avlidna konstnärer där upphovsrätten förvärvats av annan, till exempel genom arv.

BUS rätt att företräda upphovsmannen vilar på ett avtal med varje enskild upphovsman eller genom avtal med våra systerorganisationer runtom i världen. BUS är en ekonomisk förening utan vinstintresse.

HUR FÅR MAN TILLSTÅND?

När du vill ha tillstånd att återge en bild skickar du in en ansökningsblankett till BUS (beställs från BUS eller laddas ner på www.bus.se). I ansökan ska du uppge hur bilden ska användas. Vi vill bland annat

ha följande uppgifter; mediatyp, var bilden är placerad, hur stor bilden är i förhållande till eventuell sida, upplaga och tidsperiod (vid internetåtergivning). Vi vill även veta om det är reklamsammanhang och om det finns önskemål om att till exempel beskära bilden eller om text ska läggas över verket. Utifrån de angivna uppgifterna i ansökan kan BUS se vilken ersättning, enligt BUS tariff, som är aktuell och sedan skicka tillståndet till användaren. Reklamsammanhang följer inte BUS ordinarie tariff. Tillstånden är skriftliga, det är viktigt att användaren inte återger bilden innan det skriftliga tillståndet är klart eftersom det i detta framgår vilken copyrightangivelse som ska anges i anslutning till bilden.

BUS skickar sedan en faktura för återgivningen och bevakar att beloppet betalas in och placerar det på ett särskilt klientkonto. Därefter utbetalas ersättningen till de konstnärer vars verk har återgivits. En kontroll av att tillståndet följts sker genom att friexemplar sänds till BUS.

TIPS TILL DIG SOM ANVÄNDER BILDER

- » Upphovsrätten följer inte äganderätten. Det innebär att en ägare till ett verk, till exempel ett museum, mycket sällan har upphovsrätten till verket.
- » Vid köp av en bild finns det ofta två upphovsrätter som ska respekteras, dels fotografens, dels konstnärens.
- » Undvik missförstånd genom att kontakta BUS inför användning av konst, även om du varit i kontakt med konstnären. BUS medlemmar förutsätter ofta att professionella aktörer på bildmarknaden känner till BUS och därmed tar en egen kontakt för att erlagga ersättning.
- » Kontakta BUS i god tid när du vill använda en bild. I regel går det snabbt att få tillstånd men i vissa fall, till exempel i reklamsammanhang, kan det ta längre tid.
- » Genom tillstånd från BUS är man tillförsäkrad att man som bildanvändare gjort rätt för sig. BUS tar allt ansvar i förhållande till upphovsmannen.

**VAD SÄGER LAGEN?
LÄS MER PÅ NÄSTA SIDA!**

SÅ SÄGER LAGEN...

Konstnärens upphovsrätt är skyddad i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (SFS 1960:729). Lagen ger uphovsmännen ensamrätt att bestämma hur deras konstverk får nyttjas oavsett om originalverket ägs av någon annan. Upphovsrätten till ett konstverk ärvt enligt vanliga arvsregler och gäller under 70 år efter konstnärens död. När ett konstverk kopieras i någon form, exempelvis avbildas för att ingå i en tidskrift eller informationsblad, sker en reproduktion, som kräver uphovsmannens tillstånd samt ger uphovsmannen rätt till ersättning. Även återgivning av verk i film, på cd eller Internet fordrar uphovsmannens tillstånd. Det faktum att en bild är flitigt använd och allmänt känd innebär inte att den är fri.

Upphovsrätten omfattar även en ideell rätt. Denna innebär att konstnären har rätt att bli namngiven när ett exemplar av konstverket återges och att förändringar av konstverket inte får ske utan uphovsmannens tillstånd. Om du exempelvis vill beskära eller lägga text på verket så måste du begära uphovsmannens tillstånd via BUS.

Konstnärens ensamrätt är inskränkt för vissa typer av återgivning. Det innebär att konstverk i vissa situationer kan återges utan tillstånd och utan att ersättning krävs.

**KONTAKTA BUS SÅ HJÄLPER VI DIG ATT
HITTA RÄTT I LAGSTIFTNINGEN!**

MER OM UPPHOVSRÄTTSLAGEN

Upphovsrättslagen kan avtalas bort. Det står avtalparterna fritt att komma överens om ett avtalsinnehåll. Därför är det mycket viktigt att noggrant granska ett avtal innan det undertecknas. Det är även viktigt att tänka på att ett muntligt avtal gäller på samma sätt som ett skriftligt. Skriftliga avtal är att föredra eftersom avtalsinnehållet blir tydligare. Det är också lättare att bevisa vad som har överenskommit om det skulle bli en tvist om avtalet längre fram.

I uphovsrättslagen anges en rad olika situationer där bildkonstnärens upphovsrätt är inskränkt; andra intressen än konstnärens har ansetts vara starkare och de har fått företräde.

INSKRÄNKNINGAR

◇ VISNING AV KONSTVERKET

När ett konstverk har överlåtits, till exempel sålts eller lämnats som gåva, kan konstverket visas fritt. Ägaren till konstverket behöver inte fråga konstnären innan verket visas. Konstverket får dock inte visas fritt i tv eller genom film.

◇ DAGSHÄNDELSE

I samband med en rapport om en aktuell händelse får konstverk som har ett samband med händelsen visas och återges. Det gäller tidskrifter, tidningar och tv/film. Ett exempel kan vara en artikel om en nyöppnad konstutställning som illustreras med att konstverk visas på utställningen.

◇ KONST PÅ ALLMÄN PLATS UTMOMHUS

Konstverk som är stadigvarande placerade på allmän plats utomhus får avbildas fritt, men får ej återges på Internet. Om ett sådant konstverk skall användas i reklam, i en logotyp eller liknande krävs dock tillstånd på grund av konstnärens ideella rätt.

◇ VETENSKAPLIGA SAMMANHANG

I en vetenskaplig framställning såsom doktorsavhandlingar och artiklar får konstverk återges i anslutning till texten endast om publikationen framställts i ett *icke kommersiellt* syfte.

En doktorsavhandling som trycks i överupplaga för att säljas till allmänheten anses framställd i kommersiellt syfte och tillstånd till återgivningen krävs. Att återgivningen får göras i anslutning till texten innebär att det måste finnas ett samband mellan texten och konstverket. Avbildningar av konst på omslag eller baksida kräver alltid tillstånd.

◇ KRITISKA SAMMANHANG

I kritisk framställning, exempelvis recension av en bok, kan det konstverk som är med i den recenserade boken återges.

Tyngdpunkten ska ligga på texten och det innebär att det inte är tillåtet att illustrera en text med fler verk än vad som krävs för att levandegöra texten. Återgivning får inte göras i digital form.

◇ KATALOGER, ANNONSER, AFFISCHER

I samband med en utställning eller försäljning av konstverk får verken som ska visas eller säljas avbildas i syfte att annonsera om händelsen. Verken får avbildas på affischer och i andra meddelanden såsom annonser i press och vernissagekort.

Avbildningar i utställningskataloger kräver däremot att tillstånd inhämtas. Tillstånd krävs också för affischer som säljs, i stället för att anslås på stan.

BUS – BILDKONST UPPHOVSRÄTT I SVERIGE

Årstaängsvägen 5b 7tr, 117 43 Stockholm

Telefon: 08-545 533 80, Fax: 08-545 533 98

bus@bus.se

www.bus.se

